

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa –
Toimivalta vanhempainvastuuta koskevista asioista – Asetus (EY) N:o 2201/2003 – 15 artikla –
Asian siirtäminen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn – Soveltamisala –
19 artikla – Vireilläolo

Asiassa C-478/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Tribunalul Cluj (Clujin alioikeus, Romania) on esittänyt 17.7.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.8.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

IQ

vastaan

JP,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit E. Levits, A. Borg Barthet (esittelevä tuomari), M. Berger ja F. Biltgen,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Romanian hallitus, asiamiehinään aluksi R.H. Radu, C.-M. Florescu ja R. Mangu, sittemmin C.-R. Canțăr, C.-M. Florescu ja R. Mangu,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja D. Calciu,

kuultuaan julkisasiamiehen 10.7.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: romania.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL 2003, L 338, s. 1) 15 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain IQ ja JP ja joka koskee erityisesti vanhempainvastuun käyttämistä heidän kolmesta yhteisestä lapsestaan heidän avioeronsa jälkeen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 12 ja 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(12) Tässä asetuksessa vahvistetut toimivaltasäännökset vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on muotoiltu lapsen edun perusteella ja ottaen erityisesti huomioon läheisyyden periaate. Niinpä toimivallan pitäisi ensisijaisesti olla tuomioistuimilla siinä jäsenvaltiossa, jossa lapsen asuinpaikka on, paitsi tietyissä olosuhteissa lapsen asuinpaikan muuttuessa tai lapsen huoltajien sovittua toisin.

(13) Lapsen edun mukaisesti tässä asetuksessa sallitaan, että toimivaltainen tuomioistuin voi poikkeuksellisesti ja tietyin edellytyksin siirtää asian toisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jos tällä on paremmat edellytykset asian käsittelyyn. –”
- 4 Asetuksen 1 artiklan, jonka otsikkona on ”Soveltamisala”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan, riippumatta siitä millaisessa tuomioistuimessa asiaa käsitellään, siviilioikeudellisissa asioissa, jotka liittyvät:

– –

b) vanhempainvastuun myöntämiseen, käyttämiseen, siirtämiseen, rajoittamiseen tai lopettamiseen.”
- 5 Asetuksen 2 artiklan 1 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

’tuomioistuimella’ jäsenvaltioiden kaikkia viranomaisia, jotka ovat toimivaltaisia tämän asetuksen 1 artiklan mukaiseen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.”
- 6 Saman asetuksen II luvun 1 jaksossa on toimivaltasäännöt avioeroa, asumuseroa ja avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevissa asioissa. Asetuksen N:o 2201/2003 1 jaksoon sisältyvän 3 artiklan, jonka otsikko on ”Yleinen toimivalta”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Puolisoiden avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevassa asiassa ovat toimivaltaisia sen jäsenvaltion tuomioistuimet,

a) jonka alueella:

– –

– vastaajan asuinpaikka on, – –

– –”

7 Asetuksen II luvun 2 jaksoon sisältyvissä 8–15 artiklassa on joukko sääntöjä toimivallasta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa.

8 Asetuksen 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleinen toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, jos lapsen asuinpaikka on asian vireillepanoajankohtana kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan, jollei 9, 10 ja 12 artiklassa toisin säädetä.”

9 Saman asetuksen 12 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeuspaikkasopimus”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka käyttävät 3 artiklan nojalla toimivaltaa avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan hakemuksen osalta, ovat toimivaltaisia kyseiseen hakemukseen liittyvässä vanhempainvastuuta koskevassa asiassa kun:

a) ainakin toisella puolisoista on vanhempainvastuu lapsesta;

ja

b) kyseisten tuomioistuinten toimivalta on puolisoitten ja vanhempainvastuunkantajien nimenomaisesti tai millä muulla tavalla tahansa yksiselitteisesti hyväksymä asian vireillepanoajankohtana ja toimivalta on lapsen edun mukainen.

2. Edellä 1 kohdan mukaisesti käytetty toimivalta lakkaa:

a) kun avioeroa, asumuseroa tai avioliiton pätemättömäksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettu hyväksyvä tai hylkäävä tuomio tulee lainvoimaiseksi; tai

b) jos vanhempainvastuuta koskeva oikeudenkäynti on yhä vireillä a alakohdassa tarkoitettuna ajankohtana, silloin kun vanhempainvastuuta koskeva tuomio tulee lainvoimaiseksi; tai

c) kun oikeudenkäynti a ja b alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa päättyy muusta syystä.”

10 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Asian siirtäminen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn”, säädetään seuraavaa:

”1. Poikkeuksellisesti jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian, voivat katsoessaan, että tuomioistuimella toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, on paremmat edellytykset käsitellä asiaa tai osaa siitä, ja kun se on lapsen edun mukaista:

a) keskeyttää kyseisen asian tai sen osan käsittelyn ja pyytää osapuolia esittämään tällaisen pyynnön kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa 4 kohdan mukaisesti; tai

b) pyytää toisen jäsenvaltion tuomioistuinta käyttämään toimivaltaansa 5 kohdan mukaisesti.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan:

a) jonkin osapuolen hakemuksesta, tai

- b) tuomioistuimen aloitteesta, tai
- c) sellaisen muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä, johon lapsella on erityiset siteet 3 kohdan mukaisesti.

Asia voidaan siirtää tuomioistuimen aloitteesta tai muun jäsenvaltion tuomioistuimen pyynnöstä kuitenkin ainoastaan, jos ainakin yksi osapuolista hyväksyy asian siirtämisen.

3. Lapsella katsotaan olevan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiä siteitä jäsenvaltioon, jos:

- a) kyseisestä jäsenvaltiosta on tullut lapsen asuinpaikka sen jälkeen, kun asia on 1 kohdassa tarkoitettuna mukaisesti pantu vireille tuomioistuimessa; tai
- b) lapsen asuinpaikka oli aiemmin kyseisessä jäsenvaltiossa; tai
- c) lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen; tai
- d) lapsen vanhempainvastuunkantajan asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa; tai
- e) asia koskee lapsen suojelutoimenpiteitä, jotka liittyvät lapsen kyseisen jäsenvaltion alueella sijaitsevan omaisuuden hallinnoimiseen, säilyttämiseen tai luovuttamiseen.

4. Pääasian tutkinnassa toimivaltaisen jäsenvaltion tuomioistuimen on asetettava määräaika, jonka kuluessa asia on pantava vireille toisen jäsenvaltion tuomioistuimissa 1 kohdan mukaisesti.

Jos asiaa ei panna tänä määräaikana vireille tuomioistuimissa, tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille, jatkaa toimivallan käyttöä 8–14 artiklan mukaisesti.

5. Kyseisen toisen jäsenvaltion tuomioistuimet voivat, milloin tämä on asiaan liittyvien erityisten seikkojen vuoksi lapsen edun mukaista, hyväksyä toimivallan kuuden viikon kuluessa siitä, kun asia on pantu niissä vireille 1 kohdan a tai b alakohdan perusteella. Tällöin tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on jätettävä asia tutkimatta. Muussa tapauksessa tuomioistuimen, jossa asia on ensin pantu vireille, on käytettävä edelleen toimivaltaansa 8–14 artiklan mukaisesti.

6. Tätä artiklaa sovellettaessa tuomioistuinten on tehtävä yhteistyötä joko suoraan keskenään tai 53 artiklassa tarkoitettujen keskusviranomaisten välityksellä.”

- 11 Asetuksen II luvun 3 jakso, jonka otsikko on ”Yhteiset säännökset”, sisältää muiden muassa asetuksen 19 artiklan, jonka otsikko on ”Vireillääolo ja samassa yhteydessä käsiteltävät kanteet” ja jonka 2 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa pannaan vireille vanhempainvastuuseen liittyviä kanteita, jotka koskevat samaa lasta ja samaa asiaa, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan lykättävä asian käsittelyä, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.

3. Kun on ratkaistu, että se tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, on toimivaltainen, tuomioistuimen, jossa kanne on myöhemmin nostettu, on jätettävä asia tutkimatta.

Tällöin asian myöhemmin vireille pannut kantaja voi siirtää asian siihen tuomioistuimeen, jossa kanne on ensiksi pantu vireille.”

Romanian oikeus

- 12 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Romanian siviiliprosessilain (Codul de procedură civilă română) 448 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, että ensimmäisessä oikeusasteessa annetut vanhempainvastuuta koskevat ratkaisut ovat täytäntöönpanokelpoisia. Lisäksi Romanian prosessilainsäädännön mukaan on niin, että ensimmäisessä oikeusasteessa annettujen vanhempainvastuuta koskevien tuomioistuinratkaisujen kumoutumisen edellytyksenä on valituksen menestyminen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 13 JP:n ja IQ:n avioliitosta syntyi kolme lasta, jotka ovat asuneet Yhdistyneessä kuningaskunnassa IQ:n eli äitinsä kanssa vuodesta 2012.
- 14 IQ nosti 26.11.2014 Judecătoria Cluj-Napocassa (Cluj-Napocan ensimmäisen asteen tuomioistuin) avioerokanteen aviomiestänsä JP:tä vastaan, joka puolestaan asuu Floreştissa (Romania). Hän myös vaati Judecătoria Cluj-Napocaa myöntämään hänelle yksinomaisen vanhempainvastuun avioliitossa syntyneistä kolmesta lapsesta, määräämään lapset asumaan hänen luokseen ja velvoittamaan JP:n maksamaan elatusapua lasten elatukseen ja koulutukseen.
- 15 JP nosti vastakanteen, jossa hän vaati avioeron julistamista puolisoiden yhteisen tahdon perusteella tai toissijaisesti kummankin puolison syyllisyyden perusteella, yhteisen vanhempainvastuun myöntämistä avioliitossa syntyneistä kolmesta lapsesta sekä sellaisen ohjelman vahvistamista, jonka mukaan hän voi säilyttää henkilökohtaiset siteet lapsiinsa.
- 16 Judecătoria Cluj-Napoca tarkasti 28.9.2015 pidetyssä istunnossa kansainvälisen toimivaltaisuutensa ja totesi olevansa toimivaltainen ratkaisemaan asian. Asianosaisten sovittua hakevansa avioeroa yhteisen tahtonsa perusteella kyseinen tuomioistuin totesi voivansa lausua tästä vaatimuksesta. Niinpä se julisti avioeron puolisoiden yhteisen tahdon perusteella ja erotti avioerovaatimuksesta sen liitännäisvaatimukset, joiden tutkimista se jatkoi vahvistamalla ajankohdan istunnolle asian selvittämistä varten.
- 17 Judecătoria Cluj-Napoca hyväksyi siviilituomiolla osittain IQ:n kanteen ja JP:n vastakanteen, päätti, että vanhempainvastuuta avioliitossa syntyneistä kolmesta lapsesta käytettäisiin yhteisesti, vahvisti lasten asuinpaikaksi IQ:n kotipaikan, määräsi sen elatusavun määrän, jota JP:n olisi maksettava lapsille, ja vahvisti ohjelman, jonka mukaan JP voisi isänä säilyttää henkilökohtaiset siteet lapsiinsa.
- 18 IQ ja JP valittivat 7.9.2016 tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Tribunalul Clujiin (Clujin alioikeus, Romania).
- 19 Tässä tuomioistuimessa IQ vaatii vanhempainvastuun myöntämistä yksinomaan itselleen ja rajallisempaa ohjelmaa, jonka mukaan isä voi säilyttää henkilökohtaiset siteet lapsiinsa. JP puolestaan vaatii tämän ohjelman laajentamista.
- 20 IQ haki 26.12.2016 High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birminghamilta (Englannin ja Walesin alioikeus, perheosasto (perheasiain tuomioistuin), Birmingham, Yhdistynyt kuningaskunta) lähestymiskieltoa JP:tä vastaan. Hän vaati lisäksi 3.1.2017 kyseistä tuomioistuinta lausumaan lasten huoltajuudesta ja JP:n tapaamisoikeutta koskevista yksityiskohtaisista säännöistä.

- 21 Mainittu tuomioistuin antoi samana päivänä väliaikaisen määräyksen, jolla se epäsi isältä lasten huoltajuuden, kunnes asia olisi lopullisesti ratkaistu. Se myös kehotti 2.2.2017 ennakkoratkaisua pyytäneitä tuomioistuinta luopumaan asian käsittelystä, koska lasten asuinpaikan on vanhempien suostumuksella vahvistettu olevan Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- 22 High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birmingham pyysi 6.7.2017 antamallaan määräyksellä, että kyseinen romanialainen tuomioistuin siirtäisi asian siihen asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan nojalla sillä perusteella, että koska asianomaisten kolmen lapsen asuinpaikka on ollut Yhdistyneessä kuningaskunnassa ainakin vuodesta 2013 alkaen ja koko romanialaisissa tuomioistuimissa pidetyn menettelyn ajan, se pitää itseään mainitussa säännöksessä tarkoitettuna tuomioistuimena, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että nyt käsiteltävässä asiassa tuomioistuin, jolta asian siirtämistä pyydetään, on toisen oikeusasteen tuomioistuin ja että asiassa on jo annettu ratkaisu ensimmäisessä oikeusasteessa.
- 24 Se pohtii, miten tämän viimeksi mainitun ratkaisun osalta on meneteltävä, koska Romanian siviiliprosessilain 448 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kyseinen ratkaisu on lähtökohtaisesti täytäntöönpanokelpoinen siten, että niin kauan kuin tätä ratkaisua ei ole kumottu, JP voi vaatia sen täytäntöönpanoa.
- 25 Jos ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi siirrettävä asia High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birminghamiin asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan nojalla, sillä ei olisi mahdollisuutta lausua IQ:n ja JP:n sille tekemästä valituksesta, jolloin ensimmäisessä oikeusasteessa annettu ratkaisu pysyisi voimassa Romanian siviiliprosessilain mukaisesti.
- 26 Tässä tilanteessa Tribunalul Cluj on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Tarkoitetaanko [asetuksen N:o 2201/2003] 15 artiklassa käytetyllä ilmauksella ’jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian’ sekä niitä tuomioistuimia, jotka käsittelevät asian ensimmäisenä oikeusasteena, että muutoksenhakutuomioistuimia? On selvitetävä, voidaanko asia siirtää asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan nojalla sellaiseen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn, jos toimivaltainen tuomioistuin, jota pyydetään siirtämään asia sellaiseen tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn, on toisen oikeusasteen tuomioistuin, kun taas tuomioistuin, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn, on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin.
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, miten toimivaltaisen tuomioistuimen, joka siirtää asian tuomioistuimeen, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn, olisi meneteltävä ensimmäisessä oikeusasteessa annetun ratkaisun osalta?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 27 Aluksi on huomattava, että pääasiassa kyseessä olevaa tilannetta luonnehtii se, että molemmat kyseessä olevat tuomioistuimet – eli Romanian tuomioistuin ja Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin – perustavat toimivaltaisuutensa asetukseen N:o 2201/2003.
- 28 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta nimittäin ilmenee, että romanialaiset tuomioistuimet ovat tarkastaneet toimivaltaisuutensa ja todenneet olevansa toimivaltaisia asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä asetuksen 3 artiklan 1 kohdan kanssa, nojalla, kun taas Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuin, jossa asia on pantu vireille myöhemmin, perustaa

toimivaltaisuuksensa vanhempainvastuuta koskevassa asiassa asetuksen N:o 2201/2003 8 artiklaan, koska kyseisten kolmen lapsen asuinpaikka on Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa he ovat asuneet äitinsä kanssa vuodesta 2012.

- 29 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 47 kohdassa, esitettyihin kysymyksiin vastaamiseksi on siis tutkittava, onko asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaa tulkittava siten, että sitä sovelletaan tilanteeseen, jossa molempien asianomaisten jäsenvaltioiden tuomioistuimet ovat asetuksen 8 ja 12 artiklan nojalla toimivaltaisia tutkimaan pääasian.
- 30 Tässä yhteydessä on palautettava mieleen, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jäsenvaltion tuomioistuimet, jotka ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian, voivat siirtää asian tai osan siitä tuomioistuimeen toisessa jäsenvaltiossa, johon lapsella on erityisiä siteitä, jos tällä viimeksi mainitulla tuomioistuimella on paremmat edellytykset asian käsittelyyn ja kun se on lapsen edun mukaista.
- 31 Mainitussa 15 artiklassa, joka sisältyy asetuksen N:o 2201/2003 II luvun 2 jaksoon, jossa säädetään joukosta toimivaltasääntöjä vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, säädetään erityisestä toimivaltasäännöstä, joka on poikkeus asetuksen 8 artiklassa säädetystä yleisestä toimivaltasäännöstä, jonka mukaan lapsen asuinpaikan tuomioistuimet ovat toimivaltaisia tutkimaan pääasian (tuomio 27.10.2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, 29 kohta).
- 32 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 1 kohta mahdollistaa siis kyseessä olevan asian siirtämisen muun kuin sen jäsenvaltion tuomioistuimeen, jonka tuomioistuin on tavanomaisesti toimivaltainen, kuitenkin siten, että tällaisen siirron on yhtäältä täytettävä nimenomaiset edellytykset ja se voidaan toisaalta toteuttaa vain poikkeuksellisesti, kuten asetuksen johdanto-osan 13 perustelukappaleesta ilmenee (tuomio 27.10.2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, 47 kohta).
- 33 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 1 kohta mahdollistaa sen, että tuomioistuin, joka on joko asetuksen 8 artiklan 1 kohdassa säädetyn yleisen säännön nojalla tai asetuksen 12 artiklaan perustuvan oikeuspaikkasopimuksen nojalla tavanomaisesti toimivaltainen ratkaisemaan vanhempainvastuuta koskevan asian, siirtää toimivaltansa koko käsiteltävänä olevassa asiassa tai osassa siitä tuomioistuimelle, joka ei tavanomaisesti ole asiassa toimivaltainen mutta jolla on kyseessä olevassa tapauksessa katsottava olevan ”paremmat edellytykset” asian käsittelyyn.
- 34 Sen ratkaisemiseksi, millä tuomioistuimella on parhaat edellytykset kyseessä olevan asian käsittelyyn, on erityisesti nimettävä sellaisen toisen jäsenvaltion tuomioistuin, johon asianomaisella lapsella on ”erityisiä siteitä” (ks. vastaavasti tuomio 27.10.2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, 50 kohta).
- 35 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällaisten siteiden olemassaolon osoittamiseksi tietyssä asiassa on viitattava perusteisiin, jotka luetellaan tyhjentävästi asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 3 kohdan a–e alakohdassa. Tästä seuraa, että asiat, joissa nämä perusteet eivät ole kyseessä, jäävät suoralta kädeltä siirtämisjärjestelmän ulkopuolelle (tuomio 27.10.2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, 51 kohta).
- 36 On todettava, että pääasiassa kyseessä oleva tilanne, jossa lasten asuinpaikka on ollut ja on edelleen Yhdistyneessä kuningaskunnassa eli jäsenvaltiossa, johon heillä olisi katsottava olevan erityisiä siteitä, ei vastaa yhtäkään mainitussa säännöksessä luetelluista perusteista.
- 37 Erityisesti on huomattava, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädetty peruste, jonka mukaan ”lapsen asuinpaikka oli aiemmin kyseisessä jäsenvaltiossa”, viittaa välttämättä tilanteeseen, jossa lapsen asuinpaikka on ollut muttei ole enää jäsenvaltiossa, johon hänellä on katsottava olevan erityisiä siteitä.

- 38 Lisäksi kaikki asetuksen 15 artiklan 3 kohdassa luetellut perusteet ovat osoitus – jolleivät nimenomaisesti niin ainakin pääasiallisesti – läheisyydestä asiassa kyseessä olevan lapsen ja muun kuin sen jäsenvaltion välillä, jonka tuomioistuin on asian käsittelyyn asetuksen 8 artiklan 1 kohdan tai 12 artiklan nojalla toimivaltainen (ks. analogisesti tuomio 27.10.2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, 52 kohta).
- 39 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sellaisen toisen jäsenvaltion, johon asianomaisella lapsella on erityisiä siteitä, tuomioistuin, jolla on paremmat edellytykset asian käsittelyyn, ei voi olla tuomioistuin, joka olisi asetuksen 8 tai 12 artiklan nojalla tavanomaisesti toimivaltainen tutkimaan pääasian.
- 40 Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaa on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta tilanteessa, jossa molempien asianomaisten jäsenvaltioiden tuomioistuimet ovat asetuksen 8 tai 12 artiklan nojalla toimivaltaisia tutkimaan pääasian.
- 41 Kaikenlainen päinvastainen tulkinta olisi ensinnäkin vastoin tämän tuomion 32 kohdassa mieleen palautettua unionin lainsäätäjän tahtoa, joka ilmaistaan selvästi asetuksen N:o 2201/2003 johdanto-osan 13 perustelukappaleessa ja vieläpä asetuksen 15 artiklan sanamuodossa ja joka on tehdä tämän säännöksen mukaisesta siirtämisjärjestelmästä luonteeltaan poikkeuksellinen.
- 42 Seuraavaksi on muistutettava, että asetuksen N:o 2201/2003 II ja III luvussa on erityisesti säännöksiä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta vanhempainvastuun osalta, ja näiden sääntöjen tavoitteena on taata oikeusvarmuus (ks. vastaavasti tuomio 13.10.2016, Mikolajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklan tulkinta siten, että siinä sallittaisiin asian siirtäminen silloinkin, kun kyseisen säännöksen soveltamisedellytykset eivät täyty, heikentäisi asetuksen sääntöjä toimivallan jaosta ja siis unionin lainsäätäjän asettamaa oikeusvarmuuden tavoitetta.
- 44 Lopuksi on todettava, että mainittu tulkinta tekisi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa merkityksettömäksi asetuksen 19 artiklan 2 kohdan, jonka tarkoituksena on ratkaista vanhempainvastuuta koskeissa asioissa tilanteet, joissa eri jäsenvaltioissa sijaitsevat tuomioistuimet ovat toimivaltaisia.
- 45 Mainitussa säännöksessä nimittäin säädetään, että jos eri jäsenvaltioiden tuomioistuimissa pannaan vireille vanhempainvastuuseen liittyviä kanteita, jotka koskevat samaa lasta ja samaa asiaa, tuomioistuimen, jossa kanne on nostettu myöhemmin, on omasta aloitteestaan lykättävä asian käsittelyä, kunnes on ratkaistu, onko tuomioistuin, jossa kanne on ensin nostettu, toimivaltainen.
- 46 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että mainitun säännöksen soveltamisedellytykset täyttyvät. On siis High Court of Justice (England & Wales), Family Division (family court), Birminghamin, jossa asia on pantu vireille myöhemmin, asiana omasta aloitteestaan lykätä asian käsittelyä, kunnes on ratkaistu, onko ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jossa asia on ensin pantu vireille, toimivaltainen.
- 47 Tässä yhteydessä on huomattava, kuten tämän tuomion 28 kohdassa mainittiin, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tarkastanut toimivaltaisuutensa ja todennut olevansa toimivaltainen asetuksen N:o 2201/2003 12 artiklan nojalla. Tämän tuomioistuimen asiana on kuitenkin vielä selvittää, onko se mainitun artiklan 2 kohdan nojalla lakannut olemasta toimivaltainen.
- 48 Koska asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaa on – kuten tämän tuomion 40 kohdassa todettiin – tulkittava siten, ettei sitä sovelleta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, ei ole tarpeen vastata kysymyksiin, jotka koskevat mainitun artiklan soveltamisedellytysten tulkintaa.

- 49 Kaiken edellä esitetyn perusteella on katsottava, että asetuksen N:o 2201/2003 15 artiklaa on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa niistä tuomioistuinista, joissa asia on pantu vireille, toinen on kyseisen asetuksen 12 artiklan ja toinen sen 8 artiklan nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian.

Oikeudenkäyntikulut

- 50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 15 artiklaa on tulkittava siten, ettei sitä sovelleta pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa niistä tuomioistuinista, joissa asia on pantu vireille, toinen on kyseisen asetuksen 12 artiklan ja toinen sen 8 artiklan nojalla toimivaltainen tutkimaan pääasian.

Allekirjoitukset